

Hitit Hukukunda Cinsel Suçlar

Sexual Crimes in Hittite Law

Sema AYZAZ*

Öz

Hukuk, toplumsal düzeni devlet gücüyle sağlayan müeyyideler bütünüdür. Hitit hukuku, kısas odaklı Mezopotamya sisteminden farklı olarak tazmin ve onarıcı adaleti esas alarak suçluyu sistemin içinde tutmayı amaçlar. I. Hattuşili döneminde sistemli hale getirilen bu yasalar, "eskiden böyleydi, şimdi şöyledir" ifadesiyle toplumsal ihtiyaçlara göre sürekli güncellenmiştir. Kralın baş yargıç olduğu sistemde, yerel geleneklere geniş alan tanınmıştır. Cinsel suçlar; "hurkel" ve "wastul" kavramları çerçevesinde düzenlenmiş olup zoofili vakalarında ceza, hayvanın türüne ve Hitit temizlik kültüründeki yerine göre değişkenlik gösterir. Örneğin öküz veya koyunla ilişki ölümle cezalandırılabilirken at veya katırla ilişki suç sayılmamış ancak failin dini saflığını yitirdiği kabul edilmiştir. Nekrofilisi ise bir hak ihlali görülmediğinden suç sayılmamıştır. Ensest ilişkiler, cezası ölüm olan büyük tabulardır; ancak evlilik yoluyla kurulan akrabalıklarda ceza, bağı kuran kişinin hayatta olma durumuna göre esneklik gösterir. Zina ve tecavüz ayrımında ise mekan belirleyicidir: İssız bir yerde "dağda" gerçekleşen eylem tecavüz sayılıp erkek cezalandırılırken yerleşim yeri olan "evde" gerçekleşen eylem, kadının yardım istememesi rıza sayılarak zina kabul edilmiş ve kadına ölüm cezası verilmiştir. Hitit hukuku, merkezi otorite ile yerel gelenekleri harmanlayan esnek ve korumacı bir yapı sergiler.

Anahtar Kelimeler: Hitit Hukuku, Cinsel Suçlar, Zoofili, Ensest, Zina

Abstract

Law is the set of sanctions that maintains social order through state power. Unlike the Mesopotamian system, which focused on retribution, Hittite law aimed to keep the offender within the system by emphasizing compensation and restorative justice. These laws, systematized during the reign of Hattusili I, were constantly updated according to social needs, as reflected in the phrase "it used to be this way, now it is that way." In a system where the king was the chief judge, local traditions were given considerable leeway. Sexual crimes were regulated within the framework of the concepts of "hurkel" and "wastul," and in cases of zoophilia, the punishment varied according to the type of animal and its place in the Hittite culture of cleanliness. For example, intercourse with an ox or sheep could be punishable by death, while intercourse with a horse or donkey was not considered a crime, but the perpetrator was deemed to have lost their religious purity. Necrophilia was not considered a crime, as it was not seen as a violation of rights. Incestuous relationships were major taboos punishable by death; however, in relationships established through marriage, the punishment was flexible depending on whether the person who established the relationship was alive. In distinguishing between adultery and rape, the location is decisive: an act committed in a deserted place "in the mountains" is considered rape and the man is punished, while an act committed in a residential place "at home" is considered adultery, with the woman's failure to ask for help being interpreted as consent, and the woman is sentenced to death. Hittite law exhibits a flexible and protective structure that blends central authority with local traditions.

Key Words: Hittite Law, Sexual Crimes, Zoophilia, Incest, Adultery

Makale Geliş Tarihi: 10.09.2024. Makale Kabul Tarihi: 20.12.2025.

Araştırma Makalesi / Künye: AYZAZ, Sema. "Hitit Hukukunda Cinsel Suçlar". Gazi Akademik Bakış Dergisi (GABD), 19/38, (Haziran 2026): s. 301-314. <https://doi.org/10.19060/gav.1973712>

* Arş. Gör. Dr., AHBV Üniversitesi, E-mail: sema.ayaz@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9133-998X

Gazi

Akademik
Bakış

301

Cilt 19
Sayı 38
Yaz 2026

Giriş

Hukuk, özü itibarıyla toplum yaşamını belirli bir düzen içinde tutmayı hedefleyen ve devletin egemenlik gücüyle desteklenen yaptırımlar bütünüdür.¹ Bu genel tanım, insanlık tarihi boyunca farklı coğrafyalarda ve kültürlerde o toplumun dini inanışlarına, sosyal ihtiyaçlarına ve yönetim biçimlerine göre çeşitli şekillerde değişerek karşımıza çıkmaktadır.² Ancak her ne kadar uygulama biçimleri değişse de hukukun değişmeyen en temel noktası toplumsal düzenin inşası, adaletin tecellisi ve bu düzenin sürdürülebilirliğinin garanti altına alınmasına yönelik çabadır.

Eskiçağ dünyasından günümüze ulaşan hukuki metinler incelendiğinde, modern hukukun temellerini oluşturan bu düzen arayışının izlerini net bir şekilde görmek mümkündür. Bununla birlikte, her kavmin hukuk anlayışı ve suç saydığı eylemlere uyguladığı yaptırımlar arasında belirgin farklılıklar göze çarpar. Özellikle Mezopotamya hukuk sistemleri ile Hitit hukuku arasındaki fark, antik dünyanın hukuk mantığını anlamak açısından önemlidir. Mezopotamya kaynaklı kanunlarda yaptırımların daha çok "kıyas" ilkesine dayandığı³ ve fiziksel cezaların yoğun olduğu bir yapı hâkimken Hitit kanunlarında durum oldukça farklıdır. Hititlerde bu tür ağır cezalar çok nadir ve belirli ihlallerde görülür⁴; sistemin genel işleyişi ise kaybedilen değerini veya verilen zararın "tazmini" yönünde gelişmiştir.⁵

Hitit hukukunun bu kendine özgü yapısı, toplumsal barışı sağlarken insanları sadece cezalandırmaya değil, daha çok verilen zararı onarmaya odaklanır. Ağır cezalar vermek yerine tazminatın öne çıktığı bir sistem benimsenmiştir; bu da Hititlerin, toplumun ekonomik ve sosyal düzeninin bozulmadan devam etmesine ne kadar önem verdiğini gösterir. Bu durum suçluyu toplumdandan tamamen koparmak yerine, onu verdiği zararı karşılamaya mecbur bırakarak sistemin bir parçası olarak tutma çabası olarak değerlendirilebilir.

Hitit kanunlarının kökeni, aslında toplumun ortak hafızasında yer alan ve sözlü gelenekle kuşaktan kuşağa aktarılan ahlaki kurallara dayanmaktadır. Hakim görüşüne göre, bu sözlü kurallar bütünü ilk kez I. Hattuşili döneminde sistemli bir şekilde yazıya geçirilerek resmîyet kazanmıştır.⁶ Hitit yasaları, bu-

- 1 Ejder Yılmaz, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara 2010, s.139.; Adalet Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi <https://edb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/266202015423110-GENELHUKUK.pdf>
- 2 Selim Misafir, "Hukuk Devleti Olgusunun Eski Çağlardaki Kökenleri," *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı:163 Kasım-Aralık 2022, s.242.
- 3 Abdurrahman Savaş, "Hitit, Roma, İslam ve Yahudi Hukukları Üzerine Mukayeseli Bir Çalışma," *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, Sayı:18, 2011, s. 244.
- 4 Sedat Alp, "Hitit Kanunları Hakkında," *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 5, Sayı: 5, 1947, s. 477.
- 5 İbrahim Erol Kozak, *Genel Hukuk Tarihi*, Adalet Yayınları, 2011, s.174.
- 6 Alfonso Archi, "La formazione del diritto nell'Anatolia itta," A. Théodoridès, der., *La forma-*

Görüş

gün elimize ulaşan bulgular ışığında iki ana tablet serisi halinde kategorize edilmektedir. Her bir tablette yaklaşık yüzer madde yer almakta ve toplamda iki yüz maddelik bir külliyat oluşturmaktadır. Bu tabletlerden ilki “Eğer bir adam” ikincisi ise “Eğer bir bağı” ifadesiyle başlar.⁷

Hitit yasalarının en dikkat çekici özelliklerinden birisi, durağan ve değişmez kurallar bütünü olmamalarıdır. Yeni Krallık dönemine kadar bu kanunların, toplumun ihtiyaçları ve ortaya çıkan yeni sorunlar doğrultusunda sürekli gözden geçirildiği ve yenilendiği anlaşılmaktadır. Metinlerde yer alan “eskiden böyleydi, şimdi ise şöyledir” ifadeleri bu değişken yapının en açık göstergesidir.⁸ Söz konusu ibareler, Hititlerin dönemin ihtiyaçlarını baz alarak herhangi bir değişimden çekinmediklerini gözler önüne sermektedir.

Hititler üzerine çalışmalar yürüten bilim insanları arasında, Hitit hukukunun kaynağının ne olduğuna dair belirgin bir fikir ayrılığı mevcuttur. Bu tartışmanın merkezinde hukukun tanrısal mı yoksa insani bir otoriteye mi dayandığı sorusu yer alır. Hans Gustav Güterbock, Hitit hukukunun diğer eski çağ toplumlarının aksine doğrudan ilahi bir merkezden veya tanrı vahyi şeklinde gelmediğini savunur.⁹ Aygül Süel ise bu yapının kökeninde tanrısal bir otoritenin bulunduğunu ve hukukun tanrıların iradesini temsil ettiğini ileri sürer.¹⁰ Fiorelli İmparati ise kanun maddelerinin hem dini hem de seküler yönlerinin bir arada bulunduğunu kabul eder.¹¹

Bakış açısındaki bu farklılıkların Hitit hukukunun kapsamına dair algı ile paralel olduğunu düşünmek mümkündür. Eğer Hitit hukuku sırf kanun maddelerinden ibaret sayılırsa seküler yönünün daha ağırlıklı olduğunu söylemek mümkündür. Ancak hukuk kanun maddeleri, direktif metinleri ya da antlaşma metinleri gibi farklı metin gruplarının toplamı olarak kabul edilirse tanrısal bir kökenin izlerine de rastlanabilmektedir. Kanun maddeleri derinlemesine incelendiğinde, bireyler arasındaki basit mülkiyet ve borç anlaşmazlıklarında daha rasyonel ve seküler bir dil kullanılırken saray ilgilendiren veya tanrıların gazabını çekebilecek nitelikteki ağır suçlarda ilahi referansların devreye girdiği görülür. İlahi kaynağa yapılan bu atıflar, özellikle tapınak personeline ya da

zione del diritto nel Vicino Oriente antico, Edizioni Scientifiche Italiane, Rome 1988, s. 63-64.

7 Ali Dinçol, “Hititler”, *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, Cilt 1, İstanbul, 1982, s.71; Murat Aydın, “Hitit Kanunlarında Ceza Tadilleri”. *Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri* 18 Sayı:5, 2024, s. 291.

8 Richard Haase, “Anatolia and the Levant: The Hittite Kingdom,” Raymond Westbrook der. *A History of Ancient Near Eastern Law I*, Leiden: Brill, 2003, s. 622-623.

9 Hans Gustav Güterbock, “Authority and Law in the Hittite Kingdom,” Harry A. Hoffner Jr., der. *Perspectives on Hittite Civilization: Selected Writings of Hans G. Güterbock*, Oriental Institute of the University of Chicago, Chicago 1997, s. 232.

10 Aygül Süel, “Hititlerde Suç ve Ceza”, Turgut Yiğit vd. der. *Ömer Çapar’a Armağan*, Hel Yayıncılık, Ankara 2012, s.309

11 Fiorella Imparati, *Hitit Yasaları*, Çev: Erendiz Özbayoğlu, İtalyan Kültür Heyeti, Ankara 1992, s. 3.

saray görevlilerine yönelik hazırlanan özel direktif metinlerinde daha yoğun bir şekilde karşımıza çıkar.¹²

Hitit hukukunda yargılama yetkisi, hiyerarşik bir yapı içerisinde örgütlenmiştir. Sistemin en tepesinde “baş yargıç” sıfatıyla Hitit kralı yer almaktadır.¹³ Kral, Fırtına Tanrısı'nın temsilcisidir ve adaleti de onun adına sağlamaktadır. Zira tanrıların her varlığın hakkını koruyan adil efendiler olduğu kabul edilir. Bir dua metnindeki şu ifade bu düşünceyi oldukça açık bir şekilde yansıtmaktadır. “*Ey güneş tanrısı köpek ve domuzun davasına da bakarsın sen. Konuşamayan hayvanların davasına bile bakarsın sen. Ey güneş tanrısı kötü (lüğü) ve kötü insanı bile yargıyorsun sen. Tanrıların öfkelenmediği ve istemediği kişiye ey güneş tanrısı (sen) merhamet et.*”¹⁴ “*Konuşamayan hayvanların davasına bile bakarsın sen*” ifadesi ile tanrının kendi haklarını savunamayacak varlıklar olan hayvanların bile hakkının savunucusu olduğu vurgulamaktadır.

Hitit kanun maddelerine bakıldığında yargılama süreçlerinin suçun niteliğine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Devlet otoritesini veya kamu düzenini derinden sarsan meselelerde kral bizzat karar vericidir. Halk arasındaki daha küçük çaplı davalar, kralın görevlendirdiği devlet memurları ve ilgili kentten “yaşlılar heyeti” tarafından çözülmektedir.¹⁵ “*Sonra kale kumandanı, kaymakam (ve) ihtiyarlar heyeti dava kararlarını iyi bir biçim de versinler; onları çözsünler!*”¹⁶ Bu heyetler, yerel geleneği ve kralın gönderdiği talimatnameleri rehber edinerek karar verirler. Bir direktif metnindeki şu ifade önemlidir: “*Cinsel suçlarla ilgili yasalar geleneksel olarak taşrada ele alındığından, idam cezası uygulanan bir kentte idam cezası uygulanmalı, sürgün cezası uygulanan bir kentte ise sürgün cezası uygulanmalıdır.*”¹⁷ Bu ifade suçun tanımı aynı kalsa da uygulanan cezanın yerel halkın vicdanına ve geleneğine göre değişebildiğini gösterir ve merkezi otoritenin yerel geleneklere tanıdığı geniş alanı da gözler önüne sermektedir. Hitit Devleti, geniş bir coğrafyaya yayıldığı için her bölgenin kendine has “doğru” ve “yanlış” anlayışını hukuki birer norm olarak kabul etmiştir.¹⁸ Bu anlayış ise Hititlerin eyaletlerdeki toplumsal barışı korumak için uyguladığı esnek bir yönetim stratejisidir.

Görüş

- 12 Aygül Süel, *Hitit Kaynaklarında Tapınak Görevlileri ile İlgili Bir Direktif Metni*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1985, s. 1-203.; Jared L. Miller, *Royal Hittite Instructions and Related Administrative Texts*, Society of Biblical Literature, Atlanta 2013, s.290-291.
- 13 Esmâ Reyhan, *Hitit Devleti'nde Siyaset ve Yönetim Direktif, Yemin ve Sadakat*, Bilgin Yayınevi, Ankara 2017, s.262.
- 14 Güngör Karauğuz, *Hitit Duaları Kıl Kitapları*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2020, s. 107.
- 15 Harry A. Hoffner Jr., “Hititler Anadolu’sunda Yasal ve Sosyal Kurumlar,” *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı: 6, 2010, s.31 vd.
- 16 Sedat Alp, *Hitit Çağında Anadolu*, Tübitak Yayınları, Ankara 2011, s. 80.
- 17 J. Miller, a.g.e., s. 229.
- 18 Ali Dinçol, “Hitit Yasalarının Ana Çizgileri ve Eski Önasya Hukuku ile Etkileşimi”, *Anadolu Araştırmaları*, Sayı:16,1990, s.87-88.

Hitit hukukunun en özgün yanlarından bir de “kolektif sorumluluk” anlayışıdır. Eğer bir suç işlenmişse ve fail bulunamıyorsa mağdurun kaybı o bölgenin veya kentin insanları tarafından karşılanmaktadır.¹⁹ Bu uygulama, toplumun her bir ferdi bir birinin denetçisi haline getirmiş, suçluların korunmasının önüne geçmiş ve bireyin uğradığı zararın ne olursa olsun giderilmesini sağlayarak toplumsal düzeni pekiştirmeyi amaçlamıştır. Böylece güven ortamı sadece devletin değil tüm toplumun ortak sorumluluğu altına girmektedir. Kale kumandanına yönelik direktif metninde geçen şu ifadeler de bu anlayışın farklı bir yönünü de ortaya koymaktadır. “*Hangi kente (eskiden) öldürürlerse (ölüme mahkûm ederlerse), onları öldürsünler! Hangi kente sürgüne gönderirlerse, onları sürgüne göndersinler! Ayrıca kent arkadan yıkansın! (Temizlensin!) Ayrıca bildirilmiş olsun! Onu hiç kimse tekrar serbest bırakmasın! Kim onu tekrar serbest bırakırsa, onu cezalandırmak gerekir (?)*”²⁰ Metinde geçen kale kumandanına yönelik direktifler, suçlu kişinin manevi bir kirlilik yarattığı ve yarattığı bu kirliliğin sadece bireyi değil, tüm kenti kirlettiği ve bu nedenle suçlunun ölüm ya da sürgün gibi yöntemlerle toplumdan tamamen ayıklanması gerektiğini açıkça ortaya koyar. “Kentin arkadan yıkanması” ifadesiyle vurgulanan bu kolektif arınma süreci, suçun sosyal dokuda açtığı yarayı iyileştirmeyi amaçlarken, suçluyu serbest bırakanların dahi cezalandırılacağına belirtilmesi, doğrudan kolektif sorumluluk ilkesiyle örtüşen tavizsiz ve korumacı bir hukuk sisteminin varlığına işaret eder. Dolayısıyla Hitit hukukunda kolektif sorumluluk, bir kişinin işlediği suç karşısında tanrıların tüm şehri cezalandırmasını önlemek adına, toplumun suçluyu dışlayarak veya yok ederek kendi varlığını koruma altına aldığı bir savunma mekanizmasıdır denilebilir.

Her eşiğe toplumunda olduğu gibi Hititlerde de cinsel birliktelik evlilik bağı altındaki kişiler arasında ise kabul edilebilir aksi taktirde toplum ahlakına ve hukuka aykırı eylemler olarak kabul edilmektedir.²¹ Hitit kanunlarının son kısmı cinsel yaşamı ve ahlaki normları düzenleyen bölümüdür.²² Bu maddeler, Hitit toplumunun “doğru” ve “yanlış” hakkındaki bakış açısını yansıtan bir ayna niteliğindedir.

Hitit hukukunda cinsel suçlar tanımlanırken iki temel terim ön plana çıkmaktadır. Genellikle ensest ve toplum vicdanını yaralayan ağır cinsel sapmalar için kullanılan “*hurkel*”, iğrenç, tiksindirici veya lanet eylem edilecek manalarına gelmektedir. Günah ve suç manalarına gelen *wastai-/wastul* ise yapılan bir eylemin sadece hukuki değil dini bir arınmayı gerektirdiğini de vurgular.²³ Kanunlarda bu kadar detaylı cinsel düzenlemelerin yer alması toplumda bu tür

19 F. İmparati, a.g.e., s.103,194.

20 S. Alp, a.g.e., s. 80.

21 Hayrunnisa Okur, “Eski Yakın Doğu’da Cinsel Suçlar”, Gazi Ü. SBE. Ankara 2023 (Yayımlanmamış Doktora Tezi), s.52.

22 F. İmparati, a.g.e., s.173 vd.

23 Ilan Peled, “Crime and Sexual Offense in Hatti”, *Near Eastern Archaeology*, Sayı:70(4), 2015, s.286

Gazi

Akademik
Bakış

305

Cilt 19
Sayı 38
Yaz 2026

suçlara çok rastlanması ve yönetimin de bu tür bir yozlaşmanın önüne geçme kararlılığında olduğunu göstermektedir.²⁴

Kanunlar incelendiğinde cinsellikle ilgili düzenlemelerin üç temel başlık altında toplanabileceği görülmektedir. Zoofili ve nekrofil, ensest, tecavüz ve zina bu kategorileri oluşturmaktadır.

Zoofili ve Nekrofil

Zoofili, parafilik²⁵ bozukluklar içerisinde değerlendirilen ve bireyin cinsel dürtü, fantezi veya davranışlarının merkezine hayvanları alması durumudur. Bu eğilim, hayvanlara yönelik patolojik düzeydeki bir ilgiden, doğrudan cinsel etkileşime kadar uzanan geniş bir eylem bütününe kapsar.²⁶

Hitit yasalarında hayvanlarla cinsel ilişki (187,188,199 ve 200A no'lu maddeler) oldukça detaylı ve hayvanın türüne göre değişkenlik gösteren bir şekilde düzenlenmiştir. Bu ayrımda Hitit dininin ve temizlik kültürünün etkisi de oldukça büyüktür.²⁷ Bu maddelerde cinsel ilişkiye girilen hayvanların türüne göre verilen cezaların farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Eğer bir kişi bir öküz, koyun, domuz ya da köpekle cinsel ilişkide bulunursa bu kişinin cezası kral tarafından verilir ve ölümle cezalandırılır. 187 no'lu maddede bu durum şöyle ifade edilmektedir. *"Eğer bir adam bir öküzle günah işlerse lanet edilecek bir eylemdir; o ölsün. Kralın kapısına onu götürür, onu kral öldürür, [kral] onu yaşatır, ama o kralın önüne çıkmasın."*²⁸

Aynı durum koyun, domuz ve köpekle ile ilişki durumunda da geçerlidir.²⁹ Bu maddelerden anlaşıldığını göre ölüm cezası verme yetkisi kralın elindedir ve isterse o kişi için ölüm cezası verebildiği gibi isterse de onu serbest bırakabilir. Ama kralın toplum tarafından iğrenç olarak kabul edilen bu fiilin cezasını ölüm olarak vermesi yüksek bir ihtimaldir. Ayrıca o kişinin kralın önüne çıkmaması artık onun toplum tarafından kabul görmeyen ve sosyal olarak da dışlanmış biri olarak kabul edildiğine de delalet olabilir.

Yapılan eylemin hukuken suç olarak kabul edilmediği hayvan türleri de vardır. At ya da katırla işlenen suçun cezaya gerek bir durum olmadığı da 200A olarak bilinen kanun maddesinden anlaşılmaktadır. *"Eğer bir adam bir at ya da bir katırla günah işlerse, cezaya değer bir eylem değildir. Ama o kralın karşısına çıkmasın ve din*

24 Trevor, Bryce, *Hitit Dünyasında Yaşam ve Toplum*, Dost kitabevi, Ankara 2003, s.63.

25 Parafilik terimi en basit anlamıyla "standart olmayan veya olağan olmayan cinsel ilgi" şeklinde tanımlanmaktadır. Nesrin Duman, "Parafililer ve DSM'lerdeki Seyri," *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Cilt:9, Sayı: 16, 2018, s.1287.

26 Ali Yiğit -Aşkın Yaşar, "Zoofili: Kutsal dinler, mevzuat ve etik açısından bir değerlendirme" *Eurasian Journal of Veterinary Sciences*, Cilt: 32, Sayı: 2, s.115.

27 Özlem Sir Gavaz, "Hitit Kanunlarında Hayvanlarla İlgili Maddeler Üzerine Bir Değerlendirme" *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, Cilt:23, Sayı:83, 2012, s. 102.

28 F. Imparati, a.g.e., s. 173.

29 F. Imparati, a.g.e., s. 173;183.

adamı olmasın.”³⁰ Bu maddeden anlaşıldığı üzere her ne kadar bu hayvanlarla girilen ilişki suç sayılmasa da bu kişi kralın karşısına çıkamamakta ve aynı zamanda da din adamı olamamaktadır. Anlaşıyor ki bu fiilin faili artık dini bir görevli olmak için gereken “saflik, temizlik” özelliğini ebediyen kaybetmektedir. Kendisi de baş rahip olan kralın karşısına çıkmak da onun kirliliğine neden olacağından yasaklanmıştır. Bu fiziksel bir cezadan çok sosyal bir cezadır.

Bu maddelerde kralın huzuruna çıkmama ya da rahip olmama gibi önlemler esasen tanrıların temizliğini koruma amacı gütmektedir. Kral tanrının temsilcisi ve baş rahip olması hasebiyle tanrılarla en yakın ilişkideki insandır ve onun kirlenmesine sebep olabilecek her eylem önceden engellenerek tanrıların da temizliği garanti altına alınmaya çalışılmaktadır.³¹

Hayvanlarla ilişkiye dair bir diğer madde de 199. maddedir. “Eğer bir öküz bir adamın üstüne çıkarsa, sıçır ölsün ve adam ölmesin, bir koyun adamın yerine alınsın ve o öldürülsün. Eğer bir domuz bir adamın üstüne çıkarsa cezaya değer bir eylem değildir.”³² Bu maddede suçun faili değişmiştir. Suç öküz tarafından işlenmekte ve cezası da ölüm olarak verilmektedir. Her ne kadar burada kişi suçlu olmasa da artık kirlenmiş olduğundan arınmak için bir koyun *tarpalli* olarak onun yerine öldürülür.³³ Yine bu maddedeki domuzla ilgili kararın cezayı gerektirmemesi ilginçtir. Ancak daha önceki maddelerden bu kişinin dini olarak arınması yönünde bir kararın olabileceğine dair çıkarımda bulunulabilir.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Hitit kanunları dinle bağlantılı bir şekildedir. Hayvanlarla ilişki durumunda alınan kararların farklılık göstermesi de Hitit dininin bu hayvanlara bakışının neticesi olsa gerektir. Koyun ve öküzün Hititler tarafından temiz kabul edilmesi bu fiilin sonucunda onların kirletilmiş olması cezaya gerek bir durum iken zaten kirli olarak düşünülen bir hayvan olarak kabul edilen domuz ve köpek tarafından kişinin kendisini kirletmesi cezayı gerektirmektedir. Suçu gerektiren eylem kirletilmeştir.³⁴

Nekrofil, ölü bedenlere yönelik cinsel çekim ve davranış ile karakterize edilen nadir bir parafilidir.³⁵ Hitit kanunlarındaki bir madde de bu konu ile ilgilidir. “Eğer bir erkek ya da kadın ölmüş bir kişiyle cinsel ilişkiye girerse, bu bir suç değildir.”³⁶ Kanun maddesine yansıyan bu eylemin neden suç teşkil etmediğine dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Ancak kanun maddelerinin yaşayan in-

30 F. İmparati, a.g.e., s. 183.

31 Sema Ayaz, “Hitit Toplumunda Tanrıları Teskin Üzerine Bir İnceleme”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:9, s.83-94.

32 F. İmparati, a.g.e., s. 183

33 Tarpalli kavramı için bkz. Esmâ Reyhan, “Eski Anadolu Kültüründe Büyü ve Büyücülük”, *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, Cilt:2, Sayı:3, 2008, s. 234.

34 A. Dinçol, a.g.m., s. 92.

35 Doğançan Sönmez, vd., “A Little Known Topic: Necrophilia” *Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi*, Cilt:3, Sayı:3, 2024, s.64.

36 Harry A. Hoffner Jr., *The Laws of the Hittites*, Brill, Leiden 1997, s.150.

sanların haklarını koruma amaçlı yapıldığı bu yüzden de yapılan eyleme maruz kalan kişinin ölü olması hasebiyle herhangi bir hak ihlalinin mevcut olmadığı düşünülebilir. Aynı zamanda eylemi yapan kişinin bu eylem sonucunda herhangi bir arınmaya tabi tutulup tutulmadığı da bilinmemektedir.

Ensest

Ensest kavramı, Latince kökenli "incestus" teriminden türemiş olup "pis, kirlenmiş, temiz olmayan" anlamlarına gelmektedir. Literatürde ensest, genel olarak ahlak, hukuk ve din normlarına göre evlenmeleri yasaklanmış, biyolojik açıdan yakın akraba konumunda bulunan kadın ve erkeğin cinsel ilişki yaşaması durumunu ifade etmek üzere kullanılmaktadır.³⁷ Ensest, Hitit toplumunda en büyük tabular arasındadır ve "hurkel" olarak nitelenen en ağır suçlardandır. Hitit kanunlarındaki maddeler incelendiğinde kan bağı ile kurulan akrabalık ve evlilik yoluyla kurulan akrabalıklardaki yasak cinsel ilişkiler farklı yaptırımlara sahiptir.

Hitit kanunlarında aile içi ilişki yani ensest lanet edilecek bir eylemdir ve cezası ölümdür. Hitit kanunlarınının 189. maddesi ensest ile ilgilidir. "Eğer bir adam tam kendi annesiyle günah işlerse, lanet edilecek bir eylemdir. Eğer bir adam kızıyla günah işlerse, lanet edilecek bir eylemdir. Eğer bir adam oğluluyla günah işlerse, lanet edilecek bir eylemdir."³⁸ Bu maddeden anlaşıldığı üzere aile içi cinsel ilişki hoş karşılanmamakta ve lanet edilecek bir fiil olarak kabul edilmektedir. Her ne kadar kanun maddesinde suçun cezasından bahsedilmese de bu fiilin cezasının ölüm olduğuna dair referans bir antlaşma metninde yer almaktadır. "Üstelik ben Majestemin sana zevce olarak verdiğim bu kız kardeşimin soyundan, neslinden pek çok kız kardeşleri vardır. Sen onları kız kardeş olarak aldığından, onlar senin soyuna aittir. Fakat Hattuşa ülkesinde erkek kardeş, kız kardeşini ya da kız kuzenini almayacağı (yönünde önemli bir töre vardır). Buna izin verilmez. Hatti ülkesinde her kim böyle bir suç işlerse, Hattuşa şehrinde o, yaşamaz, orada ölür."³⁹ I. Şuppiluliuma'nın vasalı Azzi-Hayaşa kralı Huqqana⁴⁰ ile yaptığı bu antlaşma metninden anlaşıldığına göre bir kişinin kız kardeşi hatta kuzeni ile evlenmesi Hatti'de izin verilmeyen bir durumdur ve cezası da ölümdür. Kanun maddelerinde bu cezanın yer almaması toplum tarafından bu suçun karşılığının net olarak bilinmesinden kaynaklanabilir. Zira antlaşmadaki muhatap Hatti ülkesinden olmadığı için ona ayrıntılı bilgi verilmektedir.

Hitit toplumunda kan bağı olmamasına rağmen sonradan evlilik yoluyla akrabalık kurulmuş kişilerle cinsel ilişkide bulunmak da akrabalığı sağlayan kişinin yaşaması veya ölmesine göre farklı algılanmaktadır ve yaptırımlarda da

37 Saffet Kartopu- Abdullah Dağcı, "Tarihsel Süreçte Ensest Yasakları ve Dinî Emirler: Mahremiyetin Psiko-Antropolojik Kökenleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı:12, 2015, s.142.

38 F. Imparati, a.g.e., s. 175

39 Güngör Karauğuz, *Hitit Devletinin Siyasi Antlaşma Metinleri*, Çizgi Kitabevi, Konya 2002, 151-160.

40 Gary Beckman, *Hittite Diplomatic Texts*, Scholars Press, Atlanta 1999, s.26.

Görüş

Akademik
Bakış

308

Cilt 19
Sayı 38
Yaz 2026

ona göre değişiklik bulunmaktadır. Bu durumla ilgili kanun maddeleri şu şekildedir. *“Eğer bir adam üvey annesiyle günah işerse, cezaya değer bir eylem değildi, ama eğer babası hayatta ise lanet edilecek bir eylemdir.”*⁴¹; *“Eğer bir adam erkek kardeşinin karısı ile yatarsa ama onun erkek kardeşi hayatta ise lanet edilecek bir eylemdir.”*⁴²; *“Eğer bir adam özgür bir kadına (karısı olarak) sahipse ve onun (kadının) kızıyla da cinsel ilişkisi varsa lanet edilecek bir eylemdir.”*⁴³ *“Eğer bir adam onun (kadının) kızına (karısı olarak) sahipse ve onun (kadının) annesiyle ya da onun (kadının) kız kardeşi ile cinsel ilişkisi varsa lanet edilecek bir eylemdir.”*⁴⁴

Bu maddelerden anlaşılmaktadır ki Hititlerde sonradan meydana gelen akrabalık iki tarafta ortak akraba olarak kabul edilen kişinin ölümü sonrasında ortadan kalkmaktadır. Buna göre eğer bir kişi üvey annesi ile cinsel ilişkiye girerse bu kişinin babası yaşadığı sürece üvey anne onun ailesindedir ve onunla cinsel ilişkiye girmesi lanetlenen bir davranış olarak kabul edilmektedir. Baba öldükten sonra yaşanan cinsel ilişki ise akrabalık bağı bulunmayan iki özgür bireyin arasında yaşandığı için cezaya değer görülmemektedir. Yine bu maddelerde de herhangi bir cezadan söz edilmese de bu suçun karşılığının ölüm olduğu düşünülmektedir.⁴⁵ Bu durum üvey kız, baldız gibi akrabalarla yaşanan ilişkilerde de aynıdır.

Kanun maddeleri incelendiğinde aile içi olmasa dahi aynı aileden kişilerle ilgili uygulamalara da rastlanmaktadır. Kanununun 191. maddesi aralarında kan bağı olan kadınlarla cinsel ilişkinin şartlarını ortaya koymaktadır. *“Eğer özgür bir adam kadınlarına ve onların annelerine cinsel olarak sahip olursa, bu bir ülkede, onlar başka bir ülkede, cezaya değer bir eylem değildir. Eğer bu her ikisinin bulunduğu yerde olursa ve o bunu biliyorsa lanet edilecek bir eylemdir, cezaya değer bir eylem değildir.”*⁴⁶ Bu maddeden anlaşıldığına göre bir kadın ve onun annesi ile aynı dönemde cinsel olarak birlikte olmak eğer iki kadın farklı ülkelerde ise cezaya değer bir durum değilken ikisi aynı ülkede ise yine cezaya değer olmamakla birlikte lanet edilecek bir durumdur. Bu maddede bu fiili işleyen erkeğin iki kadın arasındaki akrabalıktan haberdar olup olmaması fiilin suç olarak kabul edilip edilmemesini sağlıyor olsa gerektir. Ancak başka bir madde ise buradaki uygulamanın tam tersi bir yaklaşım sunmaktadır. *“Eğer hür bir erkek köle kadınlarla, aynı anneden olan kız kardeşleriyle ve onların anneleriyle cinsel ilişkide bulunursa, bu bir suç değildir.”*⁴⁷ Buradaki kıstas kadınların hür ve köle olmasına göre değişiyor olsa gerektir. İki durumda da cezaya gerek yoktur ancak hür olduğu düşünülen kadınlarla girilen ilişki lanet edilecek bir eylem olarak kabul edilmektedir.

41 F. Imparati, a.g.e., s. 175.

42 F. Imparati, a.g.e., s. 179.

43 F. Imparati, a.g.e., s. 179.

44 F. Imparati, a.g.e., s. 179.

45 A. Süel, a.g.m., s.314.

46 F. Imparati, a.g.e., s. 175.

47 H. Hoffner, a.g.e., s. 153.

Gazi

Akademik
Bakış

309

Cilt 19
Sayı 38
Yaz 2026

Tek bir kadınla birlikte olan akraba erkeklerin durumuna dair şu kanun maddesi de ilginçtir. “*Eğer erkek kardeşler (aynı) hür (kadınla) yatarlarsa, bu suç değildir. Eğer baba ve oğul aynı kadın köle ya da fahişeyle yatarlarsa, bu suç değildir.*”⁴⁸ Bu madde, daha önceki maddelerin aksine akrabalık ilişkisinin erkekler arasında olduğu bir durumu gözler önüne sermektedir. Aynı kadınla birlikte olan kardeşler ya da baba-oğul bu eylemleri karşısında suç işlemiş sayılmazlar ve lanet altına girip girmedikleri de bilinmemektedir. Bu maddeler evlilik dışındaki ilişkilere Hitit toplumunda daha kabul edilebilir olarak bakıldığını da göstermektedir.

Köleler arasındaki ilişki durumuna dair kanun maddesi şöyledir: “*Eğer bir kimsenin erkek ve kadın köleleri izinsiz cinsel ilişkiye girerlerse ve (şehir halkı?) onları başka bir yere nakletmeye (karar verilerse), birini bir şehre, diğerini başka bir şehre yerleştirecekler ve birinin yerine bir koyun, diğerinin yerine başka bir koyun koyacaklardır.*”⁴⁹ Bu madde aracılığıyla köleler arasındaki evlilik dışı ilişkiye müsaade edilmediği böyle bir durumda iki kölenin farklı şehirlere gönderilerek aralarındaki iletişimin kesilmek istendiği anlaşılmaktadır. İşlenen günahın bedeli olarak da ikame olarak koyun kurban edildiği ve böylece köle iş gücünün de devamlılığının sağlanmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir.

Zina ve Tecavüz

Zina kavramı, tarihsel ve hukuki süreçte genellikle evlilikte “sadakat yükümlülüğünün ihlali” çerçevesinde ele alınmıştır.⁵⁰ Hititlerde evlilik, kadının babasının evinden kocasının evine geçişiyle hukuki bir bağ oluşturur.⁵¹ Bu bağlamda zina; bir erkeğin, başka bir erkeğin “hukuki tasarrufu” altındaki eşine müdahalesi olarak görülür. Yani suç, sadece ahlaki bir sapma değil, bir adamın diğerinin üzerindeki maddi ve manevi haklarını da ihlal etmesidir.

Hitit kanunlarında zina ve tecavüzle ilgili ceza aynı kanun maddesinde geçmektedir: “*Eğer bir adam bir kadını dağda alırsa, suç adamındır ve o ölsün. Ama eğer onu evde alırsa suç kadındır ve kadın ölsün. Eğer adam (koca) onları bulursa ve onları öldürürse, onun eylemi cezaya değer değildir.*”⁵² Bu maddede bir adam bir kadınla “dağda” yani yerleşim yerinin dışında bir yerde beraber olursa bu durum tecavüz olarak kabul ediliyor ve erkek ölüm cezasına çarptırılırken kadın hiçbir ceza almıyor. Fakat bu olay “evde” yani kalabalık bir yerleşim yerinde meydana gelirse bu durum zina olarak algılanıyor ve kadın suçlu kabul edilerek ölüm cezası veriliyor. Bunun nedeni ise muhtemelen kadının kalabalık bir ortamda yardım istememesi neticesinde bu fiilin kadının isteği neticesinde meydana geldiği

48 H. Hoffner, a.g.e., s. 153.

49 H. Hoffner, a.g.e., s. 155.

50 Zeynep Şeyma Ceylan, “Yargıtay Kararları Işığında Zina Sebebiyle Boşanmada Manevi Tazminat İstemi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:17, Sayı:1,2022, s.50.

51 Harry A. Hoffner Jr., “Daily Life Among the Hittites,” Richard Avrbeck, der. *Life and Culture in the Ancient Near East*, MD: CDL Press, Bethesda 2003, s. 108.

52 F. Imparati, a.g.e., s.181.,

şeklinde algılanmasıdır.⁵³ Metnin tercümesinden kadının tek başına mı yoksa erkekle birlikte mi ceza aldığı tam olarak belli olamamaktadır. Ama paragrafın devamında kadının kocasının onları yakalayıp öldürmesi sonucunda hiçbir ceza almaması erkekle kadının bu suçta ortak olduklarını düşündürmektedir. 198. Madde ise şöyledir: *“Eğer sarayın kapısına onları götürürse ve derse ‘benim karım ölmesin ‘o zaman karısını hayatta bırakır ve zina yapan erkeği de hayatta bırakır ve onun (zina yapan erkeğin) başını örter. Eğer derse ‘işte tam ikisi de ölsün’ o zaman tekerleğe diz çöksünler, kral onları öldürür, kral onları yaşatır.”*⁵⁴ Bu paragraf bir önceki paragrafın devamı niteliğindedir ve aldatılan kocanın suçluları affetme yetkisinin olduğunu göstermektedir. *Eğer koca karısının ölmesini istemezse diğer suçlu da affedilir. Fakat toplum içerisinde onun bir suçlu olduğunun anlaşılması için ‘başı örtülür’.* Yine bu paragrafta göre koca karısının ve sevgilisinin cezasının kral tarafından verilmesini isteyebilir. Böyle bir durumda ise kral onların öldürülmesine karar verdiği gibi affedebilir de.

Sonuç

Hitit kanunları da diğer yasalar gibi muhakkak ki toplumun ihtiyaçları neticesinde ortaya çıkmış ve onların sosyal, ahlaki yapıları hakkında ipuçları vermektedir. Bu çalışmada cinsel suçlarla ilgili kanun maddeleri incelenmiştir. Bu maddeler ışığında toplumun cinsel suçlara bakışı da irdelenmeye çalışılmıştır. Kanunlardan hayvanlarla ilişkinin genel olarak hoş karşılanmayan bir eylem olduğu anlaşılrsa da bu ilişkinin hangi hayvanla olduğu cezaya değer olup olmadığını belirlemektedir. Bu ayırmada Hitit dininin hayvanlara bakışının etkili olduğu düşünülmektedir. Temiz kabul edilen koyun veya öküzle bir ilişki yaşanması sonucunda bu hayvanları kirlettiği için suçlu işleyen kişi ölümle cezalandırılmaktadır. Pis kabul edilen bir domuz ya da köpekle ilişki sonucunda kişinin kendisini kirletmesi yine failin ölüm cezası almasına neden olmaktadır. Kanun maddelerindeki diğer bir cinsel sapkınlık ise nekrofilidir. Ancak ölü bir kişiyle cinsel ilişkiye girilmesi suç sayılmamaktadır. Bu durumun temelinde yasaların yaşayanların haklarını korumaya odaklanması ölü bir kişi üzerinde herhangi bir hak ihlali oluşmayacağı düşüncesi yatıyor olabilir. Kanun maddelerinde karşılaşılan diğer bir cinsel suç ise ensesttir. Bu maddelerden anlaşıldığına göre aralarında kan bağı olan anne-oğul, baba-oğul veya baba-kız arasındaki ilişki “hurkel” yani tiksindirici, lanet edilecek bir eylem olarak kabul edildiği gibi cezası ölümdür. Bu durum toplum yapısının bozulmasını önlemek için alınmış bir tedbir olarak görülmektedir. Hitit toplumunda kan bağı bulunmayan akrabalar ile ilişkiler bu bağı sağlayan kişinin ölmüş olup olmamasına göre cezalandırılmakta ya da cezaya gerek görülmemektedir. Mesela bir adam üvey annesi ile babası sağ iken beraber olursa ölümle cezalandırılmakta aksi durumda ise bu bir suç olarak görülmemektedir. Hititlerde diğer bir cinsel suç ise tecavüzdür. Olay yerleşim alanı dışında olursa kadının yardım isteme olası-

53 H. Hoffner, (2010), a.g.m., s.228.

54 F. Imparati, a.g.e., s.181.

Gazi

Akademik
Bakış

311

Cilt 19
Sayı 38
Yaz 2026

lığı olmadığını düşünülerek erkek suçlu kabul edilir ve kadına tecavüz ettiği için ölümle cezalandırılır. Fakat olay meskun bir mahalde ise kadın yardım çağırmadığı için zina suçuyla suçlanır ve erkekle birlikte ölüm cezasına çarptırılır. Zina suçunda karısı ve onun sevgilisini beraber bulan adamın onları öldürme hakkının olduğu da yine kanun maddesi aracılığıyla anlaşılmaktadır. Eğer koca iki sevgiliyi öldürürse bunun sonucunda herhangi bir ceza almayacaktır. Kanun maddelerinden anlaşılmaktadır ki Hitit kanun koyucuları cinsel suçlara en ağır ceza olan ölüm cezasını vererek toplumdaki yozlaşmanın önüne geçmeye çalışmaktadır. Cinsel suçlarla ilgili kanun maddelerinin fazlalığı bu tür davranışların toplumda yaygınlığını gösterdiği gibi yöneticilerin de bu durumun önüne geçmek için çaba sarf ettiği delalet etmektedir.

Kaynaklar

- ALP, Sedat, "Hitit Kanunları Hakkında," Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi Cilt:5, Sayı: 5, 1947, s. 465-482.
- ALP, Sedat, Hitit Çağında Anadolu, Tübitak Yayınları, Ankara 2011.
- ARCHI, Alfonso, "La formazione del diritto nell'Anatolia ittica," A. Théodoridès, der., *La formazione del diritto nel Vicino Oriente antico*, Edizioni Scientifiche Italiane, Rome 1988, s. 61-75.
- AYZ, Sema, "Hitit Toplumunda Tanrıları Teskin Üzerine Bir İnceleme", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:9, s.83-94.
- AYDIN, Murat "Hitit Kanunlarında Ceza Tadilleri". *Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri*, Cilt:18, Sayı:5, 2024, s. 289-302.
- BECKMAN, Gary, *Hittite Diplomatic Texts*, Scholars Press, Atlanta 1999.
- BRYCE, Trevor, Hitit Dünyasında Yaşam ve Toplum, Dost kitabevi, Ankara 2003.
- CEYLAN Zeynep Şeyma, "Yargıtay Kararları Işığında Zina Sebebiyle Boşanmada Manevi Tazminat İstemi", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:17, Sayı:1,2022, s.49-95.
- DİNÇOL, Ali, "Hitit Yasalarının Ana Çizgileri ve Eski Önasya Hukuku ile Etkileşimi", *Anadolu Araştırmaları*, Sayı:16,1990, s.83-100
- DİNÇOL, Ali, "Hititler", *Anadolu Uygarıkları Ansiklopedisi*, Cilt 1, İstanbul, 1982.
- DUMAN, Nesrin, "Parafililer ve DSM'lerdeki Seyri," *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Cilt:9, Sayı: 16, 2018, s.1285-1306.
- GÜTERBOCK, Hans Gustav, "Authority and Law in the Hittite Kingdom," Harry A. Hoffner Jr., der. *Perspectives on Hittite Civilization: Selected Writings of Hans G. Güterbock*, Oriental Institute of the University of Chicago, Chicago 1997, s. 229-232.
- HAASE, Richard, "Anatolia and the Levant: The Hittite Kingdom," Raymond Westbrook der. *A History of Ancient Near Eastern Law I*, Leiden: Brill, 2003, s.619-656.
- HOFFNER Jr., Harry, "Daily Life Among the Hittites," Richard Averbeck, der. *Life and Culture in the Ancient Near East*, MD: CDL Press, Bethesda 2003, s.121-152.
- HOFFNER Jr., Harry, "Hititler Anadolu'sunda Yasal ve Sosyal Kurumlar," *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı: 6, 2010, s.223-244.
- HOFFNER Jr., Harry, *The Laws of the Hittites*, Brill, Leiden 1997.
- İMPARATI, Fiorella, Hitit Yasaları, Çev: Erendiz Özbayoğlu, İtalyan Kültür Heyeti, Ankara 1992.
- KARAUÇUZ, Güngör, Hitit Devletinin Siyasi Antlaşma Metinleri, Çizgi Kitabevi, Konya 2002.
- KARAUÇUZ, Güngör, Hitit Duaları Kil Kitapları, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2020.
- KARTOPU, Saffet – DAĞCI, Abdullah, "Tarihsel Süreçte Encest Yasakları ve Dinî Emirler: Mahremiyetin Psiko-Antropolojik Kökenleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı:12, 2015, s.141-160.

Görüş

- KOZAK, İbrahim Erol, Genel Hukuk Tarihi, Adalet Yayınları, 2011.
- MILLER, Jared L., Royal Hittite Instructions and Related Administrative Texts, Society of Biblical Literature, Atlanta 2013.
- MİSAFİR, Selim "Hukuk Devleti Olgusunun Eski Çağlardaki Kökenleri," Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:163 Kasım-Aralık 2022, s.241-263.
- OKUR, Hayrunnisa, "Eski Yakın Doğu'da Cinsel Suçlar", Gazi Ü. SBE. Ankara 2023 (Yayımlanmamış Doktora Tezi), s.52.
- SİR GAVAZ, Özlem, "Hitit Kanunlarında Hayvanlarla İlgili Maddeler Üzerine Bir Değerlendirme" Ekonomik Yaklaşım Dergisi, Cilt:23, Sayı:83, 2012, s.93-106.
- PELED, Ilan, "Crime and Sexual Offense in Hatti", Near Eastern Archaeology, Sayı:70(4), 2015, s.286-293.
- REYHAN, Esmâ, "Eski Anadolu Kültüründe Büyü ve Büyücülük", Gazi Akademik Bakış Dergisi, Cilt:2, Sayı:3, 2008, s. 227-242.
- REYHAN, Esmâ, Hitit Devleti'nde Siyaset ve Yönetim Direktif, Yemin ve Sadakat, Bilgin Yayınevi, Ankara 2017.
- SAVAŞ, Abdurrahman, "Hitit, Roma, İslam ve Yahudi Hukukları Üzerine Mukayeseli Bir Çalışma," İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, Sayı:18, 2011, s. 243-274.
- SÖNMEZ, Doğançan vd., "A Little Known Topic: Necrophilia" Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi, Cilt:3, Sayı:3, 2024, s.64-67.
- SÜEL, Aygül, "Hititlerde Suç ve Ceza", Turgut Yiğit vd. der. Ömer Çapar'a Armağan, Hel Yayıncılık, Ankara 2012, s.309-322.
- SÜEL, Aygül, Hitit Kaynaklarında Tapınak Görevlileri ile İlgili Bir Direktif Metni, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1985.
- YILMAZ, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara 2010.
- YİÇİT, Ali- YAŞAR, Aşkın, "Zoofili: Kutsal dinler, mevzuat ve etik açısından bir değerlendirme" Eurasian Journal of Veterinary Sciences, Cilt: 32, Sayı: 2, s.114-119.

Extended Abstract

Hittite law is a unique system that aims to maintain social order through the principles of "compensation" and restorative justice, unlike Mesopotamia's "retaliation"-focused system. Systematized during the reign of Hattusili I, these laws exhibit a flexible character, constantly updated according to social needs, as reflected in the phrase "it used to be this way, now it is that way." In this system, where the king was the chief judge, the principle of collective responsibility was applied against the spiritual pollution created by crime, and local traditions were given broad scope. Sexual crimes were regulated within the framework of the concepts of "hurkel" (repulsive act) and "wastul" (sin/crime), and the influence of the Hittite cult of cleanliness and religious beliefs is evident in the penalties imposed for these crimes.

The penalties imposed in cases of zoophilia varied depending on the type of animal involved in the sexual intercourse and its place in the Hittite religion. Relations with animals considered "clean," such as oxen or sheep, could be punished by death; while relations with horses or mules were not considered a crime, the perpetrator was ruled to have lost their religious purity and therefore could not become a priest or appear before the king. Necrophilia, on the other hand, was not defined as a crime in Hittite law, as it was not seen as a violation of the rights of a living person.

Incestuous relationships, among the greatest taboos in Hittite society, were considered "hurkel" crimes, punishable by death. Relationships between mother and son, father and daughter, or siblings were seen as cursed, disrupting the social structure. However, penalties for relationships established through marriage were flexible, depending on whether the person who established the relationship was alive. For example, a man's relationship with his stepmother was considered

Gazi

Akademik
Bakış

313

Cilt 19
Sayı 38
Yaz 2026

a capital offense while his father was alive, but after his father's death, this act was no longer a crime.

In distinguishing between adultery and rape, the location where the act took place was a decisive factor. An act committed in a deserted "mountain" was considered rape, and only the man was punished; whereas an act committed in a residential "house," if the woman did not ask for help, it was considered consent, and the woman was sentenced to death for adultery. The betrayed husband has the authority to pardon the offenders or bring them to the king for punishment. Ultimately, the Hittites aimed to prevent social decay and preserve religious purity by imposing severe penalties for sexual crimes.

Gazi

Akademik
Bakış

314

Cilt 19
Sayı 38
Yaz 2026